

Državni izpitni center

M 0 8 1 6 4 1 2 2

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

TEORIJA IN ZGODOVINA DRAME IN GLEDALIŠČE

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Ponedeljek, 9. junij 2008

SPLOŠNA MATURA

1. Iz Pohujšanja v dolini Šentflorjanski.
(1 točka)
2. Npr.: o govorečih dramskih likih, o razmerju med njima, delno o njuni predzgodbi, napove nadaljnje dogajanje, poetični jezik kaže na neko višjo, duhovno raven, seveda pa tudi oznake obeh likov, npr. Jacintino željnost, Petrovo 'popotništvo' itd.
(1 + 1 točka)
3. Uprizoritev satirične komedije Za narodov blagor (leta 1906), ki jo je pripravil intendant gledališča Juvančič, je dala Cankarju polet za novo komedijsko delo, za farso Pohujšanje v dolini Šentflorjanski, ki jo je napisal do začetka gledališke sezone, tj. do oktobra leta 1907, in je bilo uprizorjeno 21. decembra istega leta v Ljubljani. Nobeno drugo Cankarjevo delo, namenjeno gledališkemu odru, ni bilo napisano v tako izjemno kratkem času, tj. v dveh tednih, nobeno ni bilo tako hitro uprizorjeno – prej kakor v dveh mesecih – (niti tolikokrat uprizorjeno za časa Cankarjevega življenja), nobeno ni tako dolgo živelo v pisateljevi zavesti in nobeno ni imelo toliko vzporednic v njegovih pripovednih delih.
(Za dva podatka 1 točka)
(5 točk)
4. a) Cankar sam se je tako počutil v družbi, ki je odklanjala in sramotila, smešila njega in njegovo umetnost – katere simbol je v farsu Jacinta;
b) ironičen/kritičen je do vseh, ki imajo polna usta zanarodovblagorskega frazarjenja, v resnici pa jim gre le za osebni blagor.
(1 + 1 točka)
5. Npr.: Vse po vrsti obišče in izsiljuje razbojnik Peter, češ da je sad njihovega greha. Z njim sta prišla Jacinta, njegova umetnost, in zlodej, ki mu je Peter v zameno za pomoč obljubil dušo. Navsezadnje pa se razkrije, da je Peter le prevarant in da ni tisti, za katerega se izdaja.
(1 + 1 + 1 točka)
6. Izbor treh lastnosti.
(1 + 1 + 1 točka)
7. Npr.: simbolno in ironično nosi grešna dolina ime po svetniku, kar napoveduje igro videza in resnice, dolina je nekaj spodaj, daleč od neba, najnižje, tako kakor morala oz. vrednote v sv. Florjanu, zaščitniku gasilcev.
(do 2 točki)
8. Miniaturne karakterne skice.
(1 točka)
9. a) Jacinta je npr. družica Petrova, je lepa brez primere, je ljubezniva, ljubeča, svojeglavna, brezpokojna, vsega željna in vsega sita ženska od frizure do čevljev. Tako je oblečena in take so njene kretnje, da je razumljivo poželenje rodoljubov; ampak vsa njena koketnost ni hladno premišljena, temveč izvira nezavedno iz polne ženske nature ...;
b) je simbol njegove/Cankarjeve umetnosti.)
(a) dva pridevnika za 2 točki, b) do 2 točki)
(4 točke)
10. Npr.: Jacinta je simbol lepe umetnosti, je Petrovo, torej umetnikovo, "lepše in višje življenje", je uboga, a lepa, takšna, kakršna je njegova umetnost; seveda le tako lepa lahko mami Šentflorjance in tako pomaga Petru 'odirati' šentflorjanske grešnike.
(do 2 točki)
11. Npr.: lepa, slabosti, željna, sovražnica morale, otroška sovražnica ...
(1 + 1 točka)

12. a) npr.: Peter je umetnik, razbojnik, svobodnjak, pameten, ima smisel za humor, na koncu zbeži iz doline kot Hlestakov ali Gornik v Blagru, izkoristi šentflorjanske grešnike in jih temeljito obere, je zelo kritičen, napadalen, zagrenjen, obupan;
b) da ne ustvarja več, da je izgubil svoje občinstvo, da je obsojen nase, neučinkovit, neplodovit, obstranec, brezdomec, osamljen ...
(1 + do 2 točki)
(3 točke)
13. Eksplicitno samooznačevanje.
(1 točka)
14. Npr.: ker s poetično govorico zameji svet umetnosti od vsakdanjega, pokvarjenega, ker govori iz srca srcu, ki ga ljubi, ker govori s človekom, ki mu je blizu ...
(do 2 točki)
15. Npr. v Kralju na Betajnovi je takšen Maks.
(1 + 1 točka)
16. Gre za 14. prizor 3. akta, tik pred znamenitim Jacintinim plesom, ko se popotnika pripravljata na beg, Jacintini zadnji verzi se pozneje še nekrat ponovijo kot njene zadnje besede, simbolika v spoju obeh ...
(2 točki)
17. Da, saj gre za Klikota, ki je zaljubljen v Hano, vendar ga je strah njene bližine in telesne ljubezni.
(do 2 točki)
18. Gogovci so kot Šentflorjanci grešni ljudje, le da si prvi želijo Hane, drugi Jacinte, skoraj z istimi željami strmijo v odprto, osvetljeno okno, za katerem se lepotiči Hana oz. pričakuje svoje 'hlapce' Jacinta, kot Klef šepa Cankarjev zlodej itd.)
(do 2 točki)
19. Npr.: odpor do utesnjujočih socialnih in političnih razmer, obračun s svetohlinsko moralo tedanje trške družbe in njenim odnosom do umetnosti in umetnika ter njegovega poslanstva ...
(do 2 točki)
20. a) Gogoljev Revizor;
b) "klavrno mesto" pravi o svojem kraju Glavar, z istim pridevnikom bi lahko označili Cankarjevo Dolino; v obeh se zlorablja oblast, se prikriva, laže, podkupuje; obakrat se razgalja absurdnost v banalnostih; v obeh prodorni pogled odkriva grdo resnico za lepim videzom; obe igri sta dramaturško zaokroženi, obe uvaja župan oz. glavar, ki drami tudi sklepada, ukanjena, osramočena; Šentflorjanci se na koncu spokorijo in zapojejo spokorno pesem, Gogoljevi meščani otrpnejo v grozi pred pravim revizorjem; v obeh vdre v nenavadni svet prišlek, čudni tujec, enkrat hote lopov, ki zahteva plačilo za greh, drugega naredi lopova naključje, vendar si le "sposoja" denar, s katerim drugi želijo prikriti svoje grehe, korupcijo, pokvarjenost, nesposobnost, lenobo, grdost; za obe lahko velja Gogoljev moto; v središču obeh iger so denar, dobiček, podkupovanje, plačevanje starih grehov ...
(1 + 1 + 1 točka)
21. Npr.: Peter – je propadli umetnik, ni prava sirota, le igra jo in izkorišča, izsiljuje Šentflorjance, vodi igro, protiigralca nima, vsi se poskušajo odkupiti za svoje grehe, razkriva korupcijo; Hlestakov – je uradnik, ni pravi revizor, le igra ga, ko sprevidi, da so ga z njim zamenjali, postaja prevarant, izkoristi grešnost in korupcijo ter se pusti podkupovati, njemu se vse dogodi, tudi on razkriva korupcijo, je površen tepec, bahač, korumpiran, lažnivec; oba – sta prišleka, spremenita dogajanje, na koncu pobegneta, za njima pride tisti, za katerega se izdajata ali ju imajo, torej igra videza in resnice ...
(do 2 točki)
22. a) Razbojnik Peter, V mesečini ...;
b) npr. pretvorba enega dela besedila v didaskalije, drugega v dialog ...
(1 + 2 točki)

23. V zadnjem prizoru Šentflorjanci zapojejo pesem o svetem Alojziju, spet enotni, spokorjeni, ukorjeni, razkriti drug pred drugim, osleparjeni kakor meščani v Gogoljevem Revizorju, navidezni pobožnjakarji, ki se tartufsko držijo načela, da greh na skrivaj sploh ni greh ...)
(do 2 točki)
24. Kdor skrivaj greši, sploh ne greši (Župančičev prevod) oz. In greha ni, če se greši potihem (Bergerjev prevod).
(2 točki)
25. Da, saj gre za zaokroženo dramaturgijo.
(1 + 1 točka)
26. a) Farsa je robata, groteskna ljudska burka, povezana s telesnim, vsakdanjim; tematizira privoščljivost, škodoželjnost, razigranost, telesnost, kritično rušenje političnih oblasti, spolnih tabujev; grobe šale s kritičnimi ostmi na račun družb, slojev in problemov, zlasti na duhovščino, zdravnike, učitelje, plemiče; kaže spopad dveh, medtem ko ima dobiček tretji, kaže zaroto dveh proti tretjemu, ki o tem nič ne ve; tipizirani liki prihajajo iz nižjih slojev; njihov jezik je preprost, verističen, grob, obscen, poln mimike, spakovanj, besednih iger; značilni so situacijski zapleti, prepričevanja; v razpletu se večina likov združi proti zlu, ki jih je napadlo in jih je prelisičilo; sprošča osvobajajoči smeh ... Izraz prvič 1398 v nekem pariškem ediktu, v sr. veku označuje kratko, robato, komično medigro, vrinjeno v resno dramo, ok. 400 verzov, 3–4 liki, ki izhajajo iz nižjih, ljudskih družbenih slojev; komika je situacijska, besedna, besedno bravurozna, 'globokoumna', sleparska;
b) Mojster Pathelin;
c) iz 1465;
č) vpliva na Molièra, Beaumarchaisa.
(1 + 1 + 1 + 1 + 1 točka)
27. *Dramska situacija* je temeljna razčlenjevalna dramaturška enota/je dramska figura/je celota besedilnih in odskih danosti/je nastalo razmerje, ki obstaja med liki ter med liki in konkretnim ali idealnim kontekstom/je zmerom kronotopična/v njej ni ne scenografskih ne konfiguracijskih sprememb/pokaže trenutno stanje in odkriva akcijski tloris drame kot gibanje nasprotnih sil itd. *Gledališka situacija* je del gledališke uprizoritve, v kateri se znajdejo gledališki liki ...
(1 + 1 točka)
28. a) Gledališka uprizoritev;
b) dramaturško, uprizoritveno branje.
(1 + 1 točka)
29. Dramsko–gledališki diskurz je množica jezikovnih znakov, ki jih proizvedejo dramatik in uprizoritelji. Dvojno izjavljanje v dramskem besedilu pomeni, da hkrati potekata premi diskurz avtorja in odvisni diskurz likov.
(1 + 1 + 2 točki)

Skupaj 70 točk